

Den norske
Helsingforskomité

Skeive flyktninger - hva trengs og hva gjør vi?

Russlands invasjon av Ukraina har ført til den største flyktningkrisen i Europa siden andre verdenskrig. Mer enn tre millioner mennesker er drevet på flukt fra Ukraina, og også menneskerettighetsaktivister, journalister, politiske opposisjon og andre grupper med høy risiko for å rammes av menneskerettighetsbrudd (som lhbtqi+-personer) i Russland og Belarus ser ingen annen løsning enn å forlate hjemlandet i frykt for lange fengselsstraffer og økt voldsnivå. Ukraina var også frihavn for mange menneskerettighetsaktivister på flukt, som nå må flykte på nytt.

Mange har allerede kommet til Norge, og flere vil komme.

[Den norske Helsingforskomité](#), [Skeiv Verden](#) og [FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold](#) ønsker med dette å komme med noen konkrete anbefalinger for hvordan man kan ivareta behov som er særegne for denne målgruppen på en best mulig måte, både ved ankomst til Norge, og som norsk organisasjon på utenlandsoppdrag.

Ukraina, Russland og Belarus er blant Europas verste land å være skeiv i, selv om man har sett noe bedring i Ukraina de siste årene. Vi vet at når det generelle voldsnivået øker i samfunnet så rammes grupper som allerede er utsatt for vold og diskriminering særlig hardt. Vi har allerede fått meldinger om vold og overgrep, og frykter at det er store mørketall.

Vi har valgt å la dette notatet omhandle personer fra alle tre land, i og med at det i fluktsituasjonen har mange av de samme behovene, uavhengig av opprinnelsesland.

Vedlagt følger også informasjon fra paraplyorganisasjonen [ILGA Europe](#), som utdyper enkelte av problemstillingene vi legger frem her, og ikke minst gir et godt grunnlag for å ivareta trans-interkjønn og ikke-binære personer på flukt.

Vedrørende lhbtqi+-personer som fortsatt oppholder seg i Ukraina, Russland og Belarus, eller er på flukt i Europa:

- 1) Det er avgjørende å inkludere lhbt-organisasjoner i arbeidet med disse målgruppene, både inne i landene og i landene de flykter til. Disse organisasjonene har både kompetanse om behov, og tilliten som trengs, for å kunne yte effektiv redning og bistand.
- 2) Ansatte på grenseposter og i humanitære operasjoner må få klare retningslinjer for å forhindre diskriminering og vold basert på seksuell orientering, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika.
- 3) Vi må sikre trygge og tilgjengelige grensepasseringer for personer som ikke har dokumenter som samsvarer med kjønnsuttrykk. Trans-, interkjønn- og ikke-binære personer er i en særlig vanskelig situasjon. I Ukraina er hovedutfordringen at landet ikke har et velutviklet system for endring av juridisk kjønn, og mange vil derfor ha dokumenter som ikke samsvarer med kjønnsuttrykk. Etter invasjonen ser vi at dette har ført til utfordringer når det gjelder flukt, enten fordi grensevakter ikke aksepterer dokumentene, eller fordi man som transkvinne med "M" i passet likevel regnes som mann mellom 18-60, og dermed ikke får forlate landet. Det er meldt om trakassering og overgrep ved grensepassering. Flere frykter også å bli innkalt til militærtjeneste, som kan være en stor risiko som synlig minoritet.

- 4) Hormonbehandling (HRT) og HIV-medisiner må inkluderes i humanitære forsendelser til Ukraina, og transit og mottaksland må sørge for at flyktninger ikke får avbrudd i sin behandling. Personer som står på hormonbehandling (HRT) eller HIV-medisiner løper stor risiko ved avbrutt behandling. Medisinmangel samt brutte distribusjonslinjer er et stort problem i Ukraina per dags dato. Ved ankomst til andre land så vil det også være svært ulike systemer for hvordan man får tilgang til HRT. Ingen av disse tre landene har tilfredsstillende helsetilbud for transpersoner, og det vil si at mange vil ha utfordringer med å dokumentere den behandlingen de får ved ankomst i andre land.

Vedrørende lhbtqi+-personer som ankommer Norge fra Ukraina, Russland og Belarus

- 1) Ikke anta hva som er flyktingens seksuelle orientering og kjønnsidentitet, og sørg for at tolker, ansatte ved mottakssentre og asylmottak ikke utsetter lhbt-flyktninger for diskriminering og negative holdninger. Vi er også kjent med at det forekommer homofobisk og transfobisk vold og mobbing fra andre beboere ved mottakssentre og asylmottak. Dette kan motvirkes ved aktivt holdningsarbeid og synlig støtte i miljøarbeidet, men også ved å sikre at man har tilstrekkelig vakhold, at personer har tilgang på private fasiliteter, og at lhbt-personer plasseres på mottak i nærheten av byer hvor det finnes lhbt-organisasjoner som kan bidra i oppfølging a personene det gjelder.
- 2) Bruk kompetansen som finnes i norske lhbt-organisasjoner når det gjelder å utvikle gode tilbud til skeive flyktninger. Ansatte som jobber med flyktninger må aller helst skolerer i hvordan møte skeive på en god måte, f.eks gjennom kurs av [Skeiv kompetanse](#) som tilbyr kompetanseheving rettet mot asylmottak og introduksjonsprogram, eventuelt også [Rosa kompetanse](#) som kan gi en generell skoling i kjønns- og seksualitetsmangfold.
- 3) Trans-, interkjønn- og ikke-binære personer skal ivaretas med det navnet og kjønnet de identifiserer seg med, selv om dokumentene ikke stemmer overens med dette.
- 4) Personer som står på hormonbehandling (HRT) må få mulighet til å videreføre behandlingen. Dette for å forhindre alvorlige helseutfordringer ved avbrutt behandling. Flyktninger har rett på fastlege, og dermed mulighet til å bli henvist videre - men de har ikke rett til spesialisthelsetjenesten like enkelt, da kjønnsbekreftende behandling enn så lenge ikke er definert som behandling som ikke kan vente. I tillegg til organisasjonene bak dette notatet vil Pro-sentret, HKS (Helsestasjon for kjønn og seksualitet i Oslo kommune) og NOAS kunne bidra med praktiske råd.
- 5) Kjærlighet er grunnlag for en familie. Ukraina, Russland og Belarus har ingen mekanismer som lovregulerer lhbt-familier. Det vil si at man ikke kommer som ektepar, eller som to foreldre til felles barn. Det er viktig å sikre lhbt-familiens juridiske integritet i denne situasjonen, og sørge for at man behandles som en familie selv om man ikke har dokumenter som kan dokumentere dette.

Mina W. Skouen

Seniorrådgiver, Den norske Helsingforskomité

Bassel Hatoum

Leder, Skeiv Verden

Inge Alexander Gjestvang

Leder, FRI

Vedlegg: a) informasjon om HRT på norsk, b) ILGA Europes to briefinger c) kontaktinformasjon